

Om dansk militærmusik i 1911-1943

Indledning

I mine hidtidige omtaler af Hæren i 1930'erne og 1940'erne har jeg ikke beskæftiget mig med den militære musik, men kun berørt reservehornblæsere og reservetrompetere, der nok i kraft af deres instrumenter ligner militærmusikere, men som reelt er signalpersonel.

*Et 15-mands fodfolksmusikkorps, 6. Regiments musikkorps, Odense.
Fra Kilde 1.*

Militærmusikken i perioden

Dansk militærmusik har gennem de sidste 100 år ført en omskiftelig tilværelse og ønsket om at spare på udgifterne til Forsvaret er ikke kun noget, der hører nutiden til.

Allerede med Hærordningen af 1909 blev det besluttet at nedlægge militærmusikken, bortset fra Livgardens musikkorps. Denne nyordning skulle træde i kraft pr. 1. april 1911, men blev forhindret - eller snarere

udskudt - gennem folkelige protester.

Med Hærordningen af 1932 blev det alvor, og alle musikkorps, bortset fra Livgardens, blev nedlagt, hvorved der sparede 174 faste musikere. Regimenterne måtte herefter klare sig, som de nu bedst kunne. Et noget specielt forsøg på at "automatisere" militærmusikken ved at lade en højttalervogn, hvori der afspillede grammofonplader med militærmusik, føre an, vandt dog heldigvis ikke indpas - se billedet til sidst i papiret.

Under indtryk af - og som en modvægt til - besættelsesmagtens musikkorps, fik den danske militærmusik dog en opblomstring, idet der i april 1941 oprettedes 4 musikkorps. Disse nyoprettede musikkorps virkede frem til 29. august 1943, hvor Hæren blev interneret.

Musikkorpsenes størrelse

1909-1922 1922-1932 1941-1943

Musikkorpsenes størrelse i perioden

Rytteriet og artilleriet	9	9	--
Livgarden	29	36	36
Fodfolket	12	15	15

Indtil 1922 bestod fodfolkets musikkorps af 9 faste musikere og 3 reservemusikere; herudover var der adgang til at anvende indtil 7 værnepligtige musikere. Kilde 1 anfører, at "der kunne sjældent blandt det værnepligtige mandskab skaffes andet end et par mand til at slå tromme og bækkener". I hvilken udstrækning muligheden for at supplere de faste musikere også var gældende for rytteriet og artilleriet melder Kilde 1 intet om, men baseret på det rådige billedmateriale ser det ud til, at musikkorpsene her blev holdt på 9 mand alt.

Musikkorpsenes besætning

Et fodfolksmusikkorps, måske 6. Regiments musikkorps, fotograferet under en koncert i en fynsk landsby, efteråret 1927. Kortet er dateret 5. oktober 1927.

Fodfolkets 15-mands musikkorps var som udgangspunkt rene messingblæserkorps, men en del omdannedes efterhånden til - om end beskedne - harmonimusikkorps med blandet træblæser og messingblæserbesætning, mens det ser ud til, at rytteriets og artilleriets musikkorps forblev rene messingblæserkorps; antallet af musikere her gav jo heller ikke de store muligheder for en harmoniorkesterinstrumentering. Livgardens meget større musikkorps havde gennem hele perioden en blandet træblæser og messingblæserbesætning.

Ud over at vise instrumenteringen som et harmoniorkester demonstreres også periodens uniformsforvirring, idet stort set alle tænkelige kombinationer af uniformsgenstande er vist.

Gardehusarregimentets musikkorps. Fra Kilde 1.

1. Feltartilleriregimentets musikkorps.

Fra Kilde 3.

I Gardehusarregimentets historie fra 1912-1937 (Kilde 2) bemærkes følgende ved musikkorpsets nedlæggelse i 1932 [1](#)): "Men også i anden retning efterlod musikerne sig et stort savn. De havde dels som remonterytttere og dels som specialister i meddelelses- og forbindelsestjenesten gjort megen gavn."

Da militærmusikken vendte tilbage (1941-1943)

I april 1941 oprettedes som nævnt 4 nye musikkorps, ved henholdsvis 2., 3., 4. og 5. Regiment.

De nyoprettede musikkorps i København, april-maj 1941.

Fra Kilde 1.

*De nyoprettede musikkorps ved en koncert i Fælledparken, april-maj 1941.
Fra Kilde 1.*

*Et af de nyoprettede musikkorps i Sønderborg, april-maj 1941.
Fra Kilde 1.*

*5. Regiments musikkorps iført husaruniformer, august 1943.
Fra Kilde 4.*

Hverken Gardehusarregimentets eller Jydske Dragonregiments musikkorps blev genoprettet i 1941, men 5. Regiments henholdsvis 3. Regiments musikkorps blev ved særlige lejligheder iklædt disse regimentes uniformer.

Sammenlignes fotografiet med de efterfølgende tegninger, kan det være svært at se forskel på de rigtige husarer og andre musikere, der er iklædt husaruniformer. Hvis ikke man således er meget opmærksom på datering af fotografier m.v., kan forveksling let ske.

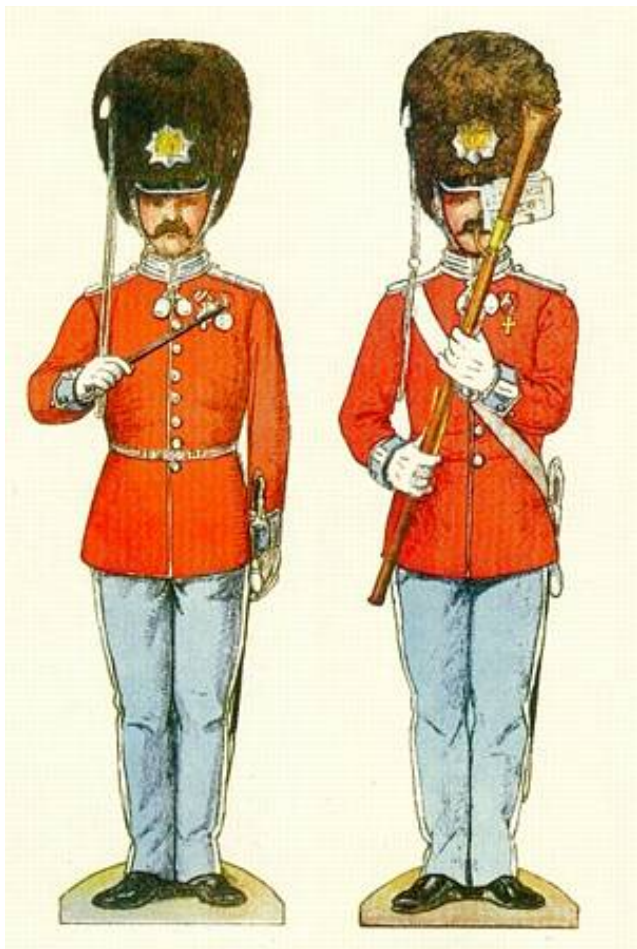
*Musikere (trompet, trækbasun og tuba) fra Gardehusarregimentets musikkorps, ca. 1912 [2](#).
Fra Udklipsarket Danske Billeder Nr. 340, Alfred Jacobsens Forlag.*

Den kongelige Livgardes musikkorps

Uddrag af udklipsarket Livgardens Musikkorps, ca. 1920, tegnet af Adolph Holst, Danske Billeder serie 2, nr. 2.

Fra venstre mod højre: Stabstambour, Lilletromme, Klarinet, Waldhorn, Trækbasun Tuba Trækbasun og Stortromme.

*Musikdirigent og musiker (fagot)
fra Den kongelige Livgarde, ca. 1912.
Fra udklipsarket Danske Billeder 315-316,
tegnet af Adolph Holst, Alfred Jacobsens Forlag.
Gengivet fra et genoptryk,
udgivet som postkort i 1960'erne
af Ballermann & Søn.*

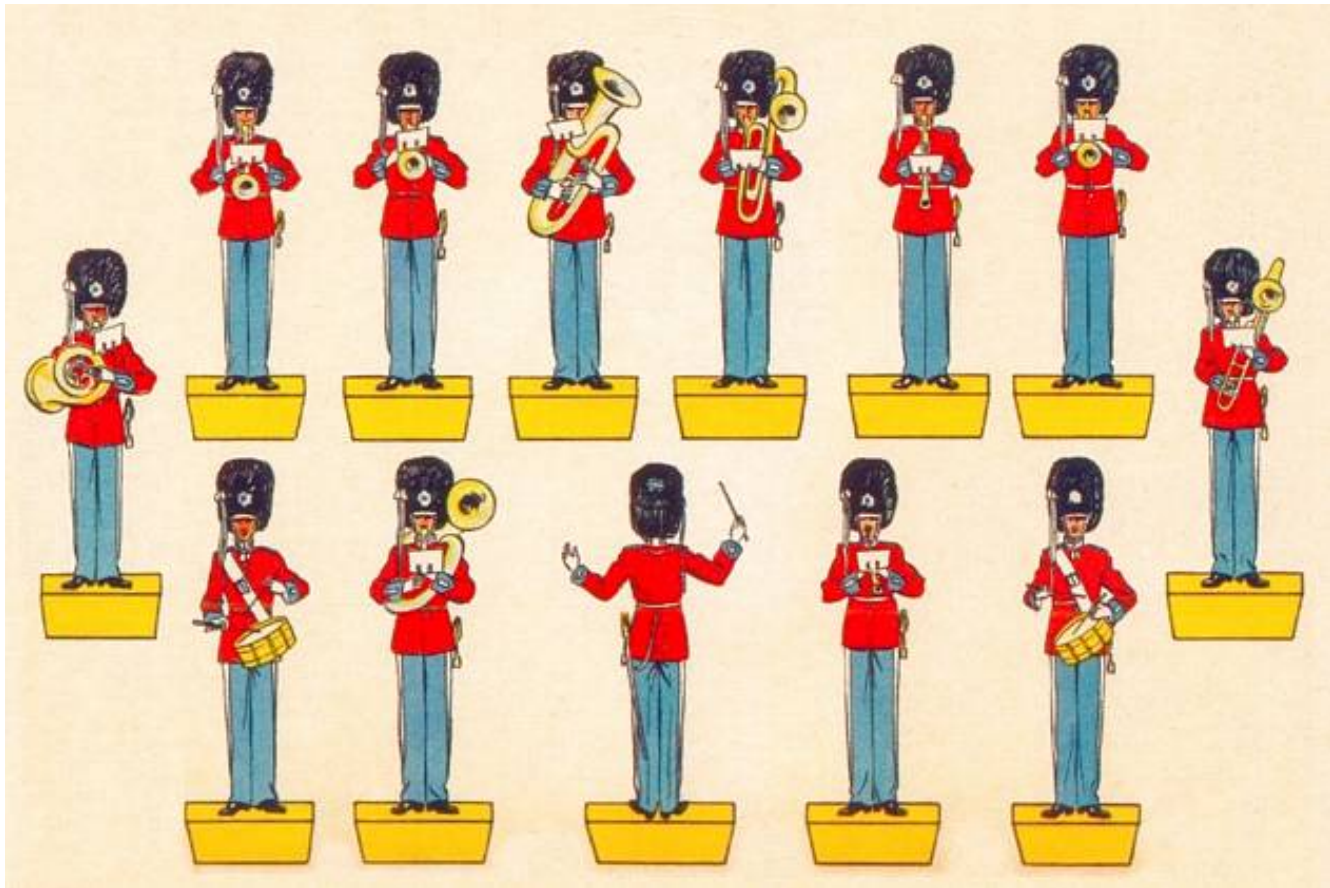
Livgardens musikkorps 1922-1943:

Ledelsesgruppe	Messinggruppe
Musikdirigent 1	Flygelhorn 2
Stabstambour 1	Trompet 3
	Waldhorn 4
Træblæsergruppe	Tenorhorn 2
Piccolofløjte 1	Baryton 1
Storfløjte 1	Tuba 2
Obo 1	Trækbasun 3
Es-klarinet 2	Helikon 1
B-klarinet 6	
Fagot 1	Slagtøjsgruppe
	Lilletromme 1
	Stortromme 1
	Bækken 1
	Lyre (klokkespil) 1

I alt 36 mand

*Eksempelvis instrumentering
fra perioden 1922-1943.
Fra Kilde 5*

*Uddrag af et udklipsark fra 1930'erne: Livgardens musikkorps, i en tillempet koncertopstilling.
Udklipsarket er genoptrykt i 1999 som postkort, nr. 4251, Topp.*

Trompet Trompet Tuba Trækbasun Klarinet Trompet

Waldhorn

Trækbasun

Lilletromme Helikon Musikdirigent Klarinet Lilletromme

Henvisninger og musikeksempler

Hjemmesiden Det virtuelle Musikbibliotek indeholder 74 eksempler (lydfiler og noder) på trompetmarcher for rytteri og artilleri, der stammer fra en større samling marcher, som kaptajn ved Livgarden (senere oberstløjtnant af Forstærkningen) Axel Vilken Arendrup (1896-1984) efterlod sig. Musikeksemplerne, der stammer fra to bånd, som oberstløjtnanten lod indspille i 1950'erne med Es-trompet stemme, er ikke den store nydelse, men giver et godt indtryk af såvel melodi som tempo.

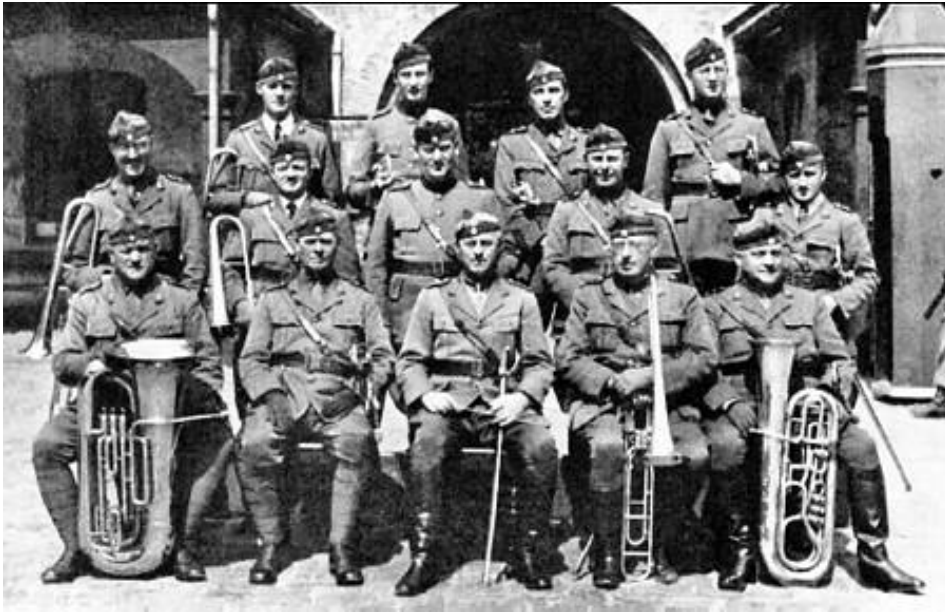
Hjemmesiden indeholder også to artikler af Niels Friis (forfatteren til Kilde 1), som dels resumerer militærmusikken udvikling i den aktuelle periode samt omtaler de i 1941 genoprettede musikkorps:

- *Militærmusikken og den nye forsvarsordning* (Dansk Musiktidsskrift, Bind 21/1, 1946)

- *De militære musikforhold må ordnes nu* (Dansk Musiktidsskrift, Bind 23/10, 1948).

(Artiklerne kan findes ved en søgning på *militærmusik*.)

1. Regiments Musikkorps, Kastellet, ca. 1930.
Fra hjemmesiden 8. Regiments Musikkorps.

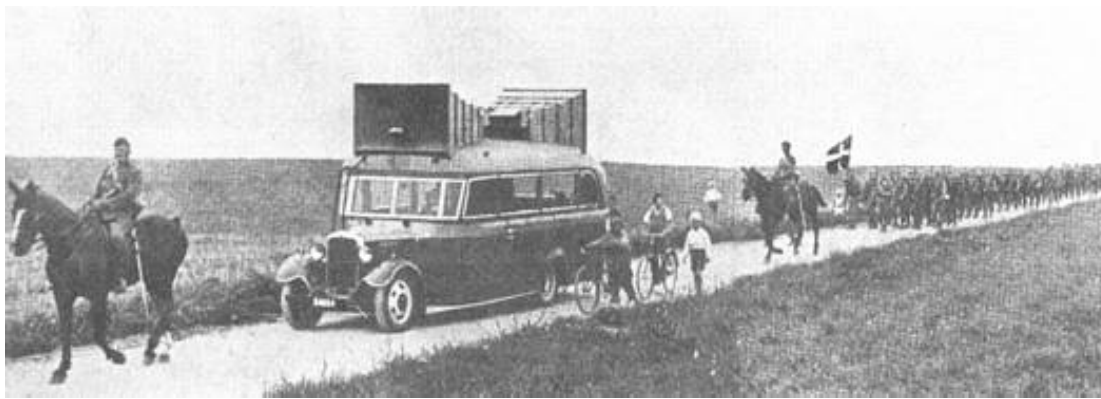
8. Regiments (genoprettede) Musikkorps (indtil 1986 *Roskilde Hornorkester*) holder traditionerne fra den gamle regimentsmusik i live.

Musikkorpsets hjemmeside indeholder en god beskrivelse af den danske militærmusiks historie samt en række eksempler på korpsets repertoire. Siden indeholder bl.a. artiklen *Militærmusikken i Roskilde 1913-1932* af Martin Corfix, hvori det oprindelige 8. Regiments musikkorps beskrives.

På hjemmesiden Fredericias historie findes en tilsvarende artikel om *Militærmusikken i Fredericia* af Erik F. Rønnebech, herunder en omtale af 7. Regiments musikkorps. På hjemmesiden findes også en række lydfiler med hornsignaler fra *De slesvigske Krige* samt en række interessante beretninger fra samme krige.

Kilder

1. *Militærmusikken - Blade af dens historie, Minder om dens mænd* af Niels Friis, Særtryk af Viborg Stiftstidende, Viborg 1941.
2. *Gardehusarregimentet 1912-1937, med et resume af regimentets historie fra 1762-1912* ved oberst Alf Giersing, Det Hoffenbergske Etablissement, København 1937.
3. *Kortfattet oversigt over 1. Feltartilleriregimentets historie fra 1917 til 1942* af Niels Bjerre, Særtryk af Dansk Artilleri-tidsskrift, København 1942.
4. *Gardehusarkasernen den 29. august 1943* af Anders D. Henriksen, Forlaget Devantier, Næstved 1993, ISBN 87-984530-0-9.
5. *Et bidrag til debatten om opstilling af Den kongelige Livgardes musikkorps i perioden, hvor firmaet Lineol fremstillede sine 7½ cm soldaterfigurer* af E.C. Finsted, Chakoten Nr. 2/1982.

Fra 1930'ernes forsøg med "automatiseret" militærmusik.

Billedet stammer fra en annonce i anledning af Bagger Radios 40-års jubilæum, november 1977. Højtalerne skulle være model Bang & Olufsen.

Noter:

1) Siden tidernes morgen er den egentlige militærmusik udført af professionelle musikere, iklædt militære uniformer. Man kan sige, at militærmusikerne primært var musikere, sekundært soldater. Modsat med tambourerne, der - som signalpersonel - primært var soldater, sekundært musikere. Traditionen holdes stadig i hævd i Hæren, hvor musikerne ansættes, som i et hvilket som helst andet symfoniorkester, efter deres evner som musikere. Efter ansættelsen får musikerne et "kursus" i militær anstand, således at de bl.a. kan marchere. Se f.eks. artiklen Det kongelige musikkorps, FOV Nyhedsbrev nr. 4/2002. Datidens husarer har således også haft egentlige militære opgaver.

2) Hvorfor tegneren, som muligvis er Adolph Holst, har valgt at gengive husarerne med sorte svejfer melder historien intet om. De øvrige husarer på udklipsarket er ligeledes vist med sorte svejfer.